

Çocuk Acile Başvuran Adli Vakaların Değerlendirilmesi: Retrospektif Çalışma

Evaluation of Forensic Cases Admitted To Pediatric Emergency Department: Retrospective Study

Özlem BOZBUĞA*
Zehra ÇALIŞKAN**
Fatma ÖZDEMİR***

ÖZET

Amaç: Araştırma, İç Anadolu Bölgesindeki Eğitim Araştırma Hastanesinin Çocuk Acil Servisine başvuran adli vakaların retrospektif olarak değerlendirilmesini amaçlamıştır.

Gereç ve Yöntem: Retrospektif nitelikteki araştırmanın örneklemini, Eğitim Araştırma Hastanesi Çocuk Acil Servisine 1 Ocak 2022- 31 Aralık 2022 tarihlerinde herhangi bir nedenle başvuran ve adli vaka olarak kayıtlara geçen çocuklar oluşturmuştur (n=524). Etik kurul ve kurum izni alınan çalışmada veriler hasta dosyalarından geriye dönük olarak taranmış ve bilgisayar ortamında tanımlayıcı istatistikler kullanılarak değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmada, adli vakaların büyük bir kısmının önlenabilir nedenlerden kaynaklandığı ve sıklıkla 0-6 yaş grubundaki çocuklarda görüldüğü tespit edilmiştir. Tüm başvurulardan zehirlenmeler her yaş grubunda yüksek olup, kız çocuklarında suisid erkek çocuklarında ise alkol kullanımı ön plana çıkmaktadır. Cinsiyet başvuru nedenini etkileyen bir faktör olarak saptanmıştır. Ayrıca, savaş ve göç gibi etmenlerin adli vakaların artışında bir etken olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Adli hemşirelerin, çocukluk çağı kazalarının önlenmesi ve sağlık hizmetlerinin sağlanması konusundaki kritik rolü bu çalışmanın temel bulgularındandır. Elde edilen veriler, ebeveynlerin bilinçlendirilmesi, aile temelli müdahaleler ve mülteci çocukların sağlık sistemine entegrasyonlarının önemini ortaya koymaktadır. Bu çalışma, cinsiyetler arasında başvuru nedenlerinin artış sıklığının farklı olması nedeniyle cinsiyet faktörünün göz önünde bulundurulması gerektiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca çocuk sağlığına yönelik koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi ve adli hemşirelik uygulamalarının güçlendirilmesi gerekliliğini de vurgulamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Acil servis, adli hemşirelik, adli vaka, çocuk, hastane

ABSTRACT

Objective: The study aimed to retrospectively evaluate the forensic cases admitted to the Pediatric Emergency Department of a Training and Research Hospital in the Central Anatolia Region.

Materials and Method: The sample of the retrospective study consisted of children who applied to the Pediatric Emergency Department of the Training and Research Hospital between January 1, 2022 and December 31, 2022 for any reason and were recorded as forensic cases (n=524). Ethics committee and institutional approval were obtained and the data were retrospectively scanned from patient files and evaluated using descriptive statistics and in a computerized environment.

Results: In the study, it was determined that most of the forensic cases were due to preventable causes and were frequently seen in children in the 0-6 age group. Among all applications, poisonings were high in all age groups, and suicide in girls and alcohol use in boys came to the forefront. Gender was found to be a factor affecting the reason for admission. In addition, factors such as war and migration were found to be a factor in the increase of forensic cases.

Conclusion: The critical role of forensic nurses in preventing childhood accidents and providing health services is one of the main findings of this study. The data obtained reveal the importance of raising awareness of parents, family-based interventions and the integration of refugee children into the health system. This study was conducted to investigate the difference in the frequency of increased reasons for admission between genders.

Keywords: Emergency department, forensic nursing, forensic case, child, hospital

Sorumlu Yazar:

Adı Soyadı: Özlem BOZBUĞA

Adres: Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Adana, Türkiye

e-mail: ozlembozbuga5134@gmail.com

* Uzman Hemşire, Adana Şehir Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Adana, Türkiye

** Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Nevşehir, Türkiye

*** Uzman Hemşire, Erzincan Mengücek Gazi Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Erzincan, Türkiye

GİRİŞ

Çocuk Hakları Sözleşmesi, 18 yaş altındaki her bireyin özel bir koruma statüsüne sahip olduğunu vurgulamakta ve çocukların istismar, ihmal ve şiddet gibi olumsuz durumlardan korunması gerektiğini ifade etmektedir. Çocukluk dönemi, bireylerin hem fizyolojik hem de psikolojik olarak en savunmasız oldukları ve dış etkilere açık oldukları bir dönemdir (Çavuşoğlu, 2015). Bu nedenle çocukların korunması, sürdürülebilir bir gelecek inşa edilmesi ve toplumsal refahın sağlanmasında hayati önem taşımaktadır (Esen ve Doğan, 2022).

Adli vakalar, bir başkasının kasıtlı, tedbirsiz veya dikkatsiz davranışları sonucunda meydana gelen olayları kapsamaktadır. Çocuklarda adli vakalar, ihmal, istismar, darp, trafik kazaları, zehirlenmeler, düşme, yanık ve intihar gibi çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilmektedir. Bu vakalar çocukların sadece fiziksel sağlığını değil, aynı zamanda uzun vadede psikososyal gelişimlerini de olumsuz etkileyebilmektedir (Esen ve Doğan, 2022). Çocuklara yönelik adli olaylar, yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda toplumsal ve hukuksal boyutlarda da önemli sonuçlar doğurmaktadır (Ersoy vd., 2020). Araştırma verileri, çocukların önemli bir bölümünün adli olaylara maruz kaldığını göstermektedir (Çınar ve ark., 2010; Korkmaz ve ark., 2014). Amerikan Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezi (CDC) 2024 verilerinde, 1-18 yaş grubunda en sık ölüm nedeni olarak kazalara bağlı yaralanmalar yer almaktadır (CDC, 2024). UNICEF'in 2020 yılı raporuna göre, dünya çapında her yıl yaklaşık 1 milyar çocuk çeşitli şekillerde fiziksel, cinsel ya da duygusal istismara uğramaktadır (UNICEF, 2020). Dünya Sağlık Örgütü (WHO) göre, 2-17 yaş arasındaki çocukların yaklaşık 1/4'ü fiziksel istismara maruz kalmaktadır. Cinsel istismar dünya genelinde yaygın bir sorun olup, kızların %18'i, erkeklerin ise %8'i cinsel istismar mağduru olmuştur (WHO, 2020). Ülkemizde TÜİK istatistiklerine göre 2019 yılında 1-17 yaş arası 6368 çocuk ölmüş bunların 1326 dışsal yaralanma ve zehirlenmeler nedeniyle hayatını kaybetmiştir. Yine TÜİK'e göre

2021 yılında 46.538 çocuk trafik kazasında yaralanmış 557 çocuk trafik kazasında hayatını kaybetmiştir. Bu veriler, çocukluk döneminde meydana gelen adli vakaların, tüm dünyada önlenabilir sağlık sorunları arasında yer aldığını göstermektedir. Risk faktörleri belirlendiğinde, bu vakaların önlenmesi mümkün olmaktadır. Önlenemediği takdirde, kasıt, ihmal veya tedbirsizlik sonucunda ortaya çıkan davranışların birey, aile, toplum ve ülke üzerindeki sosyokültürel ve sosyoekonomik etkileri oldukça fazladır (Sever vd., 2010).

Sağlık çalışanları adli vakalarla karşılaştıklarında delilleri toplama, raporlama ve adli makamlara bildirmekle yükümlüdür. Hekim ve hemşireler tıbbi sorumluluklarının yanında etik kurallara ve hasta haklarına uygun davranarak delillerin toplanması ve korunmasına özen göstermelidir. Bu süreçte yaşanan bildirimlerin eksik veya hatalı olmasının cezai sorumluluğu bulunmaktadır (Türk Ceza Kanunu, 2004). Adli vakalarda hemşirelerin, bireyin adli vaka olup olmadığının değerlendirilmesi ve durumun hekime bildirilmesi, hasta ile ilgili bilgileri gizli tutarak mahremiyet sağlanması, acil durumlar sırasında öncelikle hayatı kurtarıcı tedavileri uygulaması ve tıbbi kayıtların eksiksiz tutulması vb. sorumlulukları bulunmaktadır (Çetinkaya ve Günay, 2010). Ortaya konulan sorunların varlığı ve adli vakaların yarısından fazlasının önlenabilir nedenlere dayanması, kazalarda sağlık ekibinin bir üyesi olan hemşirelere önemli görevler yüklemektedir. Bu doğrultuda, her bölgedeki adli vakaların tespit edilmesi ve uygun önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma, çocuk acil servislerine başvuran adli vakaların sosyodemografik özelliklerini ve başvuru nedenlerini incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle çocukluk çağı kazalarının önlenebilir olduğu düşünüldüğünde, sağlık profesyonellerinin bu vakaların tespitinde ve önlenmesinde üstlendiği kritik rol göz ardı edilemez. Bu bağlamda, başvuru nedenleri irdelenerek hem çocuk sağlığına yönelik koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi hem de adli hemşirelik uygulamalarının güçlendirilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Ayrıca, mülteci çocukların sağlık hizmetlerine erişimi ve kimliksiz başvurular gibi güncel sorunlar da bu çalışmada ele alınarak topluma yönelik koruyucu sağlık hizmetlerine katkı sağlanması amaçlanmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın tipi

Araştırma kesitsel retrospektif niteliktedir.

Araştırmanın zamanı ve yeri

Bu çalışmada, İç Anadolu Bölgesindeki bir Eğitim Araştırma Hastanesinin Acil Servisine, 1 Ocak 2022- 31 Aralık 2022 tarihlerinde, 0-17 yaşları arasında herhangi bir nedenle başvuran ve adli vaka olarak kayıtlara geçen çocuk hastaların dosyaları geriye dönük taranmış ve değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmada, belirtilen tarihler arasında kayıtlarına tam olarak ulaşılan çocuk adli vakalar (n=524) değerlendirilmiştir.

Verilerin toplanması

Çocuk adli vakalar geriye dönük incelenerek verileri (yaş, cinsiyet, başvuru nedeni, uyruk) kaydedilmiştir.

Verilerin değerlendirilmesi

Verilerin analizi IBM SPSS 20.0 (Statistical Package for Social Sciences) (Chicago, ILL, USA) paket programı ile yapılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde, tanımlayıcı istatistikler kullanılmıştır.

BULGULAR

Acil servise başvuran vakaların en fazla 0-6 yaş (%49,8), 13-18 yaş (%36,3) grubunda ve kız (%53,2) çocuklarında olduğu görülmüştür. Vakaların çoğunluğu T.C. uyruklu (%87,0) olup %13,0'ünün yabancı uyruklu çocuklardan oluştuğu belirlenmiştir (Tablo 1).

Tanıtıcı Özellikler		n
Cinsiyet	Kadın	279
	Erkek	245
Yaş (yıl)	0-6	261
	7-12	73
	13-18	190
Uyruk	T.C. Vatandaşı	456
	Yabancı	68
Toplam		524

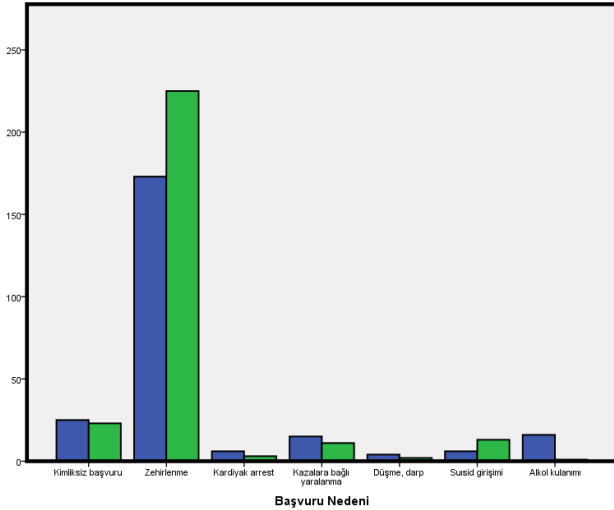
Tablo 1. Çocukların tanıtıcı özellikleri

Çocuk acile gelen vakaların başvuru nedenlerinde çoğunluğunun (%76,1) zehirlenme olduğu, sırasıyla kimliksiz başvuru (%9,2), kazalar (%5) ve suisid girişimleri (%3,6)'nin yer aldığı belirlenmiştir.

Tüm yaş gruplarında ilk sırada başvuru nedeninin zehirlenme olduğu saptanmıştır. 0-6 yaş grubunda ikinci sırada kimliksiz başvuru (%17,7) yer alırken, 7-12 yaş grubunda kazalara bağlı yaralanmalar (%6,8), 13-18 yaş grubunda da alkol kullanımı (%8,9) ve suisid girişimi (%7,9) yer almaktadır (Tablo 2).

Yaş grubu/ Başvuru nedenleri	Kimliksiz başvuru n (%)	Zehirlenme* n (%)	Kardiyak arrest n (%)	Kazalara bağlı yaralanmalar n (%)	Düşme, Darp n (%)	Suisid Girişimi n (%)	Alkol kullanımı n (%)	Toplam n (%)
0-6 yaş	46 (17,7)	184 (70,7)	7 (2,7)	18 (6,9)	3 (1,2)	2 (0,8)	0 (0,0)	261 (100,0)
7-12 yaş	1 (1,4)	61 (83,6)	2 (2,7)	5 (6,8)	2 (2,7)	2 (2,7)	0 (0,0)	73 (100,0)
13-18 yaş	1 (0,5)	153 (80,5)	0 (0,0)	3 (1,6)	1 (0,5)	15 (7,9)	17 (8,9)	190 (100,0)
Toplam	48 (9,2)	398 (76,1)	9 (1,7)	26 (5,0)	6 (1,1)	19 (3,6)	17 (3,3)	524 (100,0)

Tablo 2. Çocukların yaş grupları ile acile başvuru nedenleri

Şekil 1. Çocukların Cinsiyetlerine Göre Acile Başvuru Nedenleri

Kimliksiz başvuru, kazalara bağlı yaralanma, düşme-darp ve alkol kullanımında erkeklerin, zehirlenme ve suisid girişiminde ise kızların sayısının fazla olduğu belirlenmiştir (Şekil 1).

TARTIŞMA

Çocuk acil servisleri, adli vakaların ilk başvuru noktalarıdır. Bu bağlamda başvuru nedenlerinin incelenmesi önleyici tedbirler almak açısından büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma ile adli vakaların önemli bir kısmının önlenabilir nedenlerden olduğu saptanmıştır. Çalışmada, acil servise başvuran vakaların en fazla 0-6 yaş (%49,8) ve kız (%53,2) çocuklarında olduğu saptanmış, tüm yaş gruplarında ilk sırada başvuru nedeninin zehirlenme olduğu dikkati çekmiştir. Yapılan çalışmalarda, zehirlenmelerin büyük kısmının beş yaşından küçük çocuklarda tanıldığını bildirilmiştir (Bronstein et. al., 2007; Dundar vd., 2024; Genç vd., 2007; Gummin et. al., 2022; Ersoy vd., 2020; Özdemir vd., 2016; Parvin et. al., 2022; Yazar vd., 2017). Küçük çocuklarda zehirlenmelerin sık görülmesinin nedeni, bu yaştaki çocukların çevreyi keşfetme dürtüsüdür. Problem çözme becerisinin gelişmemiş olması, neden-sonuç ilişkisini kuramaması riskli davranışların nedenidir (Çavuşoğlu, 2015). Bu durum, ebeveynlerin çocuklarına yönelik gözetiminin artırılması gerektiğini ve kimyasal maddelerin çocukların erişemeyeceği yerlerde saklanması gerektiğini bir kez daha göstermektedir. Özellikle kimyasal

zehirlenmelerin yaygın olması, bu konuda toplum temelli bilinçlendirme kampanyalarının düzenlenmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, hemşireler, zehirlenme ve diğer çocukluk çağı kazalarının önlenmesi için aileleri bilgilendirme ve eğitme yönünde önemli bir işlev üstlenmektedir. Ailelerin ilaçları ve zararlı maddeleri uygun koşullarda saklamaları konusunda bilinçlendirilmesi çocukluk çağı kazalarının azaltılmasına katkı sağlayabilir.

Çalışma verilerinin pandemi sürecini kapsadığı dikkate alındığında, acile başvuruda zehirlenmelerin 13-18 yaş grubunda da ilk sırada yer alması ve suisid girişimlerinin olması (%7,9) önemli bir bulgudur. Ayrıca çalışmada, zehirlenme ve suisid girişiminde kızların sayısının fazla olduğu belirlenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri Zehir Danışma Merkezi verilerine göre, oyun çocukluğu döneminde cinsiyetler arasında ilaç alımında fark bulunmazken, ergenlik döneminde kız çocuklarının suisid amaçlı ilaç alımlarının arttığı gözlemlenmiştir (Gummin et. al. 2022). Ülkemizde çocuklarda intihar oranı %0,2 olup artmaktadır (TÜİK, 2022). Literatürde Covid-19 pandemisi sonrası ergenlerde stres, anksiyete, riskli davranış sergileme, madde kullanımı, intihar riskinde artış sorunlarını artırdığı bildirilmektedir (Beauchamp et. al., 2020; Bussièrès, et. al., 2021; Meherali et. al., 2021). TÜİK 2022 verilerine göre, cinsiyetlerine göre çocukların mutluluk oranlarında kız çocuklarının daha mutsuz olduğu tespit edilmiştir. Bu çalışmanın bulgularıyla benzer şekilde, yapılan çalışmalarda da suisid girişimi nedeniyle zehirlenmelerin kızlarda daha fazla olduğu saptanmıştır (Beauchamp et. al., 2020; Dundar vd., 2024; Korkmaz vd., 2014; Tomkiewicz ve et. al., 2023). Kız çocuklarının intihar girişimlerinin yüksek olmasının, kadınların kendini ifade etme, sorunlarını paylaşma ve çözüm önerileri geliştirme konusundaki toplumsal ve kişisel bilinç seviyesinin henüz gelişmemiş olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ayrıca, ülkemizin kültür ve inanç yapısının kadınlar üzerinde toplumsal hayata dâhil olma konusunda engeller oluşturduğu ve diğer kültürlerle

arasındaki farklılıkların bu sonuç üzerinde etkili olduğu değerlendirilmektedir. İntihar riski yüksek olan çocukların tespit edilerek, cinsiyete göre farklılıkların göz önünde bulundurularak bu çocuklara yönelik psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetlerinin daha yaygın ve etkili bir şekilde sunulması, çocukluk çağı suisid girişimlerinin önlenmesine katkı sağlayacaktır. Bu bağlamda hemşirelere bu tür durumlarla karşılaşan çocuklara hem fiziksel hem de psikolojik destek sağlama açısından önemli görevler düşmektedir. Pandemi gibi kriz durumlarında, hemşirelerin çocuklarda suisid girişimlerini önlemek için multidisipliner bir yaklaşım benimsemeleri, risk faktörlerinin tespit edilerek azaltılmasına katkı verebilir. Risk grubu çocuklara psikolojik destek sağlanması ve ailelerle iş birliği içerisinde eğitim ile farkındalıklarının artırılması önemlidir. Hemşirelerin, riskli grupların saptanmasında bireysel ve toplumsal temelli çalışmaların planlanması ve yürütülmesinde sorumluluk alması gerekmektedir.

Ergenlik döneminde alkol kullanımı ve suisid girişimlerinin yüksek olması, özellikle psikososyal müdahalelerin önemini vurgulamaktadır. Suisid riskini azaltmak için ergenlere yönelik psikolojik destek hizmetlerinin yaygınlaştırılması gerekmektedir (Aslan vd., 2023). Bu çalışmada, alkol kullanan çocukların tamamının ergenlik döneminde ve erkek olduğu belirlenmiştir. Bu çalışmanın bulgularıyla benzer şekilde yapılan çalışmalarda, alkol ve uyuşturucu kullanımının erkek çocuklarda daha fazla olduğu vurgulanmaktadır (Akça vd., 2019; Doksat vd., 2016; Esen ve Doğan, 2022, Pedroni et. al., 2021). Türkiye sağlık araştırması verilerine göre alkol kullanımı 15 yaş ve üstü bireylerde %12,1 olup artış göstermektedir. (TÜİK, 2023). Ergenlik döneminde, çocuklar ebeveynlerini rol model olarak davranışlarını şekillendirmektedirler. Bu durum, çocuklarda ergenlik döneminde alkol kullanımının yüksek olmasını açıklamaktadır. Sosyal öğrenme teorisine göre, çocukların ebeveyn davranışlarını model olarak riskli davranışlar sergilediği göz önünde bulundurulduğunda, ebeveyn eğitimi ve danışmanlık

hizmetlerinin de öncelikli hale getirilmesi gereklidir (Bandura, 2018). Ergenlik döneminde çocuklarda görülen riskli davranışlar fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimin hızlandığı bu dönemsel özellikler nedeniyle sıklıkla gözlemlenebilir. Riskli davranışlar, ergenlerin kimlik arayışı, sosyal kabul görme isteği ve duygusal değişimlerin bir sonucu olarak ortaya çıkabilir (Çavuşoğlu, 2015). Bu nedenle ergenlik döneminde hemşireler eğitim, aile ve okul temelli müdahaleler, akranlar ve diğer gruplardan destek alma ve etkili iletişim ile bütüncül yaklaşım sergileyerek riskli davranışların yönetilmesinde etkili olabilirler.

Savaşlar ve göçler, çocuk sağlığını etkileyen diğer önemli etmenlerdendir. Ülkemiz coğrafi konumu nedeniyle savaşlardan etkilenecek göç almaktadır. Bu çalışmada yabancı uyruklu başvurular %13'tür. 2022 yılında ülkemizde göç almanın %62,3 oranında arttığı (TÜİK, 2022) göz önüne alındığında, kimliksiz başvuruların yüksekliği, bu yaş grubunda yabancı uyruklu çocuk başvurularıyla ilişkili olabileceğini düşündürmektedir. Bu durum, göçmen ailelerin çocuklarının sağlık hizmetlerine erişimindeki zorluklara işaret etmektedir. Benzer çalışmalar da göçmen çocukların sağlık sistemine entegrasyonunun zayıf olduğunu ve bu durumun çocuk sağlığını olumsuz etkilediğini vurgulamaktadır (Scharpf et. al. 2021). Sağlık sisteminde bu çocuklara yönelik daha kapsamlı hizmetlerin sunulması ve adli hemşirelerin bu süreçte aktif rol alması gerekmektedir. Adli hemşireler, bu çocukların sağlık ihtiyaçlarını belirlemek ve onlara uygun hizmetler sunmak için kritik bir rol oynamaktadır. Ayrıca, kimliksiz başvuruların takibi, hemşirelerin adli sürecin bir parçası olarak görev almasını gerektirmektedir. Adli hemşirelik, çocukluk çağı travmalarının önlenmesinde kilit bir role sahiptir. Özellikle bu vakalarda hızlı ve doğru müdahalelerin sağlanması hem fiziksel hem de psikolojik komplikasyonların önlenmesinde büyük önem taşımaktadır. Literatürde de vurgulandığı gibi, adli hemşirelerin sadece acil servislere değil, aynı

zamanda toplum temelli koruyucu sağlık hizmetlerinde de aktif rol alması gerekmektedir (Korkmaz ve ark.,2014).

SONUÇLAR

Adli vakalarda zehirlenmelerin öne çıkması nedeniyle adli vakalarda sağlık ekibinin bir üyesi olan hemşireye önemli görevler düşmektedir. Bu bağlamda, her bölgedeki adli vakaların tespit edilmesi ve uygun önlemlerin alınması büyük önem taşımaktadır. Özellikle, adli hemşirelerin bu vakalarla ilgili verileri toplama, analiz etme ve önleyici tedbirler alma konusundaki rolleri, çocukların sağlığını koruma açısından kritik bir öneme sahiptir.

Çalışmamız, yaşadığımız bölgedeki adli vakaların tespit edilmesinin, önleyici tedbirlerin alınması açısından önem taşıdığını göstermektedir. Adli vakalara hızlı ve doğru yaklaşım sağlanması, sağlık profesyonellerinin müdahale süreçlerinde etkinliğini artıracak ve olası gecikmeleri önleyecektir. Aksi takdirde, geciken müdahaleler, morbidite ve mortalite oranlarını artırma riskini taşımaktadır. Elde edilen bulgular, çocukluk çağı adli vakalarının büyük çoğunluğunun önlenabilir olduğunu ve ebeveynlerin bu konuda bilinçlendirilmesinin kritik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, ergenlerde artan alkol kullanımı ve intihar girişimlerine yönelik aile temelli müdahalelerin önemi vurgulanmalıdır.

Özellikle ergenlerde görülen alkol kullanımı ve intihar girişimlerinin azaltılması için psikolojik danışmanlık ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılmalıdır. Okullarda ve sağlık sorunları ve ergenlere yönelik duygusal destek ve rehberlik programları sunulmalıdır. İntihar riski taşıyan çocukların tespit edilmesi için erken müdahale stratejilerinin geliştirilmelidir.

Mülteci çocukların sağlık sistemine erişimlerini arttırmak amacıyla sağlık hizmetlerine yönelik entegrasyon programları oluşturulabilir. Kimliksiz başvuruların önüne geçme ve mültecilere uygun sağlık hizmetleri sunabilmek için ulusal ve yerel düzeyde politikalar geliştirilebilir. Çocukluk çağı travmalarının önlenmesinde ve adli vakalara yönelik hızlı ve etkili müdahalelerde adli hemşirelik pratiğinin güçlendirilmesi ve çocuk sağlığına yönelik koruyucu sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Hemşirelik eğitim programlarına adli hemşirelik modülleri eklenmeli ve bu alandaki meslek profesyonelleri sürekli eğitimlerle desteklenmelidir.

Sınırlılıklar

Çalışmanın tek bir merkezde ve sınırlı sayıda örneklem ile yapılmış olması çalışmanın kısıtlılığıdır. Çok merkezli ve geniş bir örneklemde uygulanmasının çocuklarda adli olaylara ilişkin farkındalığa önemli katkılar sağlayacağını düşünüyoruz.

KAYNAKLAR

- Akça, H., Oğlakçioğlu, A., & Güneri, K. (2019). Çocuk Acil Servisine Başvuran Adli Vakaların Değerlendirilmesi: Tek Merkez Deneyimi. *Cerrahpaşa Medical Journal*, 43(3), 75-79.
- Aslan, R., Aktaş, A., ve Akgur, S. (2023). Çocuk ve ergenlerde madde kullanımı ve adli toksikolojik analizler. *Bağımlılık Dergisi*, 24(1), 93-103. <https://doi.org/10.51982/bagimli.1071269>
- Bandura, A., & Hall, P. (2018). Albert bandura and social learning theory. *Learning theories for early years*, 78, 35-36.
- Beauchamp, G. A., Carey, J. L., Cook, M. D., Cannon, R. D., Katz, K. D., Yoon, J., Kincaid, H., Ely, B. J., Pollack, E., Mazzaccaro, R. J., Greenberg, M. R., & Toxicology Investigators Consortium (ToxIC) (2020). Sex Differences in Pediatric Poisonings by Age Group: a Toxicology Investigators' Consortium (ToxIC) Analysis (2010-2016). *Journal of medical toxicology : official journal of the American College of Medical Toxicology*, 16(4), 423-443. <https://doi.org/10.1007/s13181-020-00781-9>
- Bronstein, A. C., Spyker, D. A., Cantilena, L. R., Jr, Green, J. L., Rumack, B. H., Heard, S. E., & American Association of Poison Control Centers (2008). 2007 Annual Report of the American Association of Poison Control Centers' National Poison Data System (NPDS): 25th Annual Report. *Clinical toxicology (Philadelphia, Pa.)*, 46(10), 927-1057. <https://doi.org/10.1080/15563650802559632>
- Bussi eres, E. L., Malboeuf-Hurtubise, C., Meilleur, A., Mastine, T., H erault, E., Chadi, N., Montreuil, M., G  n  reux, M., Camden, C., & PRISME-COVID Team (2021). Consequences of the COVID-19 Pandemic on Children's Mental Health: A Meta-Analysis. *Frontiers in psychiatry*, 12, 691659. <https://doi.org/10.3389/fpsyt.2021.691659>
- Centers for Disease Control and Prevention, National Center for Health Statistics. (2024). National Vital Statistics System, Mortality 2018-2023 on CDC WONDER Online Database. Data are from the Multiple Cause of Death Files, 2018-2023, as compiled from data provided by the 57 vital statistics jurisdictions through the Vital Statistics Cooperative Program. Retrieved from <http://wonder.cdc.gov/ucd-icd10-expanded.html>
-  avuşoğlu, H. (2015). Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği, (Cilt 1, 12. baskı). Sistem Ofset.
- Çetinkaya, F., & Günay, O. (2010). Sağlık personelinin adli vakalara yaklaşımı: Bir tarama literatürü. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 13(2), 25-32.
-  ınar, O., Acar, Y. A.,  evik, E., Kiliç, E., Bılgı , S., Ak, M., & Cömert, B. (2010). Acil Servise Başvuran 0-18 Yaş Grubu Adli Olguların  zellikleri. *Anatolian Journal of Clinical Investigation*, 4(2).
- Doksat, N. G., Demirci  iftci, A., Zahmacioğlu, O., Tekden, M.,  zbek, F., & Günay, G. (2016). Türkiye'de bir bağımlılık merkezinde tedavi görmekte olan çocuk ve ergenlerde madde ve alkol kullanımındaki eğılim ve cinsiyet farklılıkları: 2011 ile 2014 yıllarının karşılaştırılması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 17(4), 325-331.
- Dundar, M. A., Mammadova, N., & Akyildiz, B. N. (2024). Demographic and clinical analysis of pediatric poisoning in intensive care. *Annals of Medical of Research*, 31(10). <https://doi.org/10.5455/annalsmedres.2024.08.163>
- Ersoy, B., Balcı, Y., Gök, Y., & G   eoğlu,  .  . (2020). Adli Tıp Polikliniğinde Adli Rapor Düzenlenen Çocuk Hastaların Değerlendirilmesi. *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Tıp Dergisi*, 7(3), 116-123. <https://doi.org/10.47572/muskutd.644086>
- Esen, F. H., ve Doğan, M. (2022). Çocuk acil kliniğine ait adli olgular: Tek merkez deneyimi. *J Pediatr Acil Yoğun Bakım Med*, 9(1), 7-10. <https://doi.org/10.4274/cayd.galenos.2021.55265>
- Genç, G., Saraç, A., & Ertan,  . (2007). Çocuk Hastanesi Acil Servisine Başvuran Zehirlenme Olgularının Değerlendirilmesi. *Nobel Medicus Journal*, 3(1).
- Gummin, D. D., Mowry, J. B., Beuhler, M. C., Spyker, D. A., Rivers, L. J., Feldman, R., Brown, K., Pham, N. P. T., Bronstein, A. C., & DesLauriers, C. (2023). 2022 Annual Report of the National Poison Data System  (NPDS) from America's Poison Centers : 40th Annual Report. *Clinical toxicology (Philadelphia, Pa.)*, 61(10), 717-939. <https://doi.org/10.1080/15563650.2023.2268981>
- Korkmaz, T., Erkol, Z., ve Kahramansoy, N. (2014). Acil servise gelen pediatrik adli olguların de erlendirilmesi: Retrospektif bir  alışma. *Haseki Tıp B lteni*, 52, 271-277. <https://doi.org/10.4274/haseki.1712>
- Meherali, S., Punjani, N., et al. (2021). Mental health of children and adolescents amidst COVID-19 and past pandemics: A rapid systematic review. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18, 3432. <https://doi.org/10.3390/ijerph18073432>
-  zdemir, A. A., Elg rm ş, Y., &  a , Y. (2016). Acil servise gelen adli nitelikli çocuk olguların de erlendirilmesi. *International Journal of Basic and Clinical Medicine*, 4(1):1-8.
- Parvin, M. F., Ara, C., et al. (2022). Factors associated with childhood poisoning and clinical profile in a tertiary care hospital. *TAJ: Journal of Teachers Association*, 35(2), 75-82. <https://doi.org/10.3329/taj.v35i2.63755>
- Pedroni, C., Duj u, M., Lebacq, T., Desnouck, V., Holmberg, E., & Castetbon, K. (2021). Alcohol consumption in early adolescence: Associations with sociodemographic and psychosocial factors according to gender. *PloS one*, 16(1), e0245597. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0245597>
- Sever, M., Saz, E. U., Kosargelir, M. (2010). Bir     nc  basamak hastane acil servisine başvuran adli nitelikli çocuk hastaların de erlendirilmesi. *Ulusal Travma ve Acil Cerrahi Dergisi*, 16(3),260-267.
- Scharpf, F., Kaltenbach, E., Nickerson, A., & Hecker, T. (2021). A systematic review of socio-ecological factors contributing to risk and protection of the mental health of refugee children and adolescents. *Clinical psychology review*, 83, 101930. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101930>

Tomkiewicz, M., Sosnowska, W., et al. (2023). Poisoning and suicide attempts among adolescent girls—A problem we need to be aware of. *Journal of Education, Health and Sport*. <https://doi.org/10.12775/jehs.2023.35.01.009>

Türk Ceza Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5237.pdf>

Türkiye İstatistik Kurumu. (2022). Türkiye'deki çocukların 2021 istatistiklere bakış raporu. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Istatistiklerle-Cocuk-2022-49674>

Türkiye Sağlık Araştırması,2023 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Turkiye-Saglik-Arastirmasi-2022-49747>

UNICEF. (2020). Türkiye. <https://www.unicef.org/turkiye/>

Yazar, A., Akın, F., Türe, E., ve Odabaş, D. (2017). Çocuk acil kliniğine adli vakaların değerlendirilmesi. *Dicle Tıp Dergisi*, 44(4), 345-353.

World Health Organization. (2020). Violence against children. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-children>